

Rognkjeks/-kall

Status og råd

Bestanden av rognkjeks og rognkall er historisk lav etter en betydelig nedgang på 1990-tallet, men synes å ha stabilisert seg på noe over 1/3 av nivået på 1980-tallet.

Beskatningsgraden i fisket er sannsynligvis like mye påvirket av antall deltagende fartøy som antallet garn og døgn de enkelte fartøyene drifter. For 2008 ble fartøykvoten økt til 2500 kg rogn, noe som så ut til å øke beskatningsgraden betydelig da hele 62 % av fartøyene leverte mer enn 2000 kg. Fangstnedgangen i 2009 og 2010 er langt større enn nedgangen i antall fartøy som deltar. I 2010 ble fartøykvoten igjen økt til 2500 kg, men totalfangsten har likevel ikke økt. Instituttets råd er å sette inn reguleringstiltak som sikrer at antall deltagende fartøy ikke overskrider 300, og at total fangst blir maksimalt 400 tonn rå rogn.

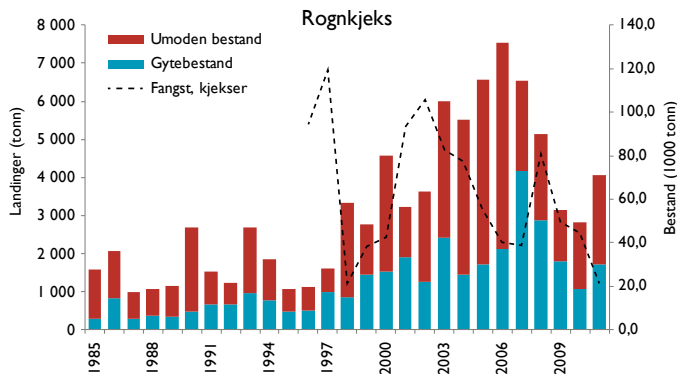
Fiskeri

Fisket de siste årene synes å sammenfalle med de råd Havforskningsinstituttet har gitt, og i 2011 deltok 173 fartøyer i dette fisket. Det ble levert 123 tonn rå rogn, en nedgang på 67 % fra året før. 80 fartøyer leverte mer enn 1500 kg hver. Verdien av landingene i 2011 var totalt 8,8 millioner kroner, en nedgang fra 2010 på ca. 43 %. Omregnet til hel fisk, basert på en omregningsfaktor fra 2007, ble det fisket 1209 tonn kjekser. Ca. 10 % av fangsten i antall er kaller.

Mengden rå rogn i rognkjeks-fisket har variert i perioden 1988–2011. Etter 1990 har deltakelsen i fisket variert fra 200 til over 800 fartøyer, og var rekordlav (173) i 2011. Andelen deltagende fartøy som leverte mer enn 1500 kg rogn har falt fra 70 % til noe over 40 % i perioden 2005–2011.

Beregning av rognkjeksbestanden

Data om rognkjeks som bifangst er registrert i løpet av innsamling av 0-gruppe fisk i Barentshavet og blir nå brukt til biomasseberegning av rognkjeks. Det langsiktige gjennomsnittet (LGS) av biomasse var 46 000 tonn og det tilsvarer 51 millioner individer. Umoden fisk (mindre enn 20 cm) var dominerende. Fra 1986 til slutten av 1990-tallet var biomassen generelt under LGS, men bestanden økte fra 1980 til ca. 2000, fra 18 til 51 millioner umoden fisk, og fra 8 til 35 millioner gytemoden fisk. Økningen ser ut til å være en direkte effekt av redusert kvote i 1997. Figuren viser antall kjekser beregnet fra tokt og fangst. Bestanden var stabil i perioden 1997–2002, økte fra 2002 til 2006 og har siden avtatt. Småskala fluktuasjoner er godt korrelert med temperatursvingninger. Endring i umoden fisk påvirker moden fisk 1–3 år senere. De senere årene har rognkjeks vist en stor utbredelse nord i Barentshavet. En foreløpig beregning for 2011 viser at det er 30 millioner gytemoden fisk i Barentshavet, med en biomasse på 42 000 tonn.

Bestand og fangst av rognkjeks.
Stock size and landings of lumpfish.

Kontaktperson: Caroline Durif | caroline.durif@imr.no

Rognkjeks (hunn) og rognkall (hann)

– *Cyclopterus lumpus*

Andre norske navn: Rognkjølse

Familie: Cyclopteridae (rognkjekser og ringbuker)

Maksimal størrelse: Opptil 63 cm og 5,5 kg

Levetid: Blir mer enn 7–8 år gammel, kanskje 15

Leveområde: Tarebeltet første leveår, deretter fritt svømmende i havet. Lever fra Biscaya til Island og det nordlige Barentshavet.

Gyteområde og -tid: Gyter langs kystene av det østlige Atlanterhavet på grunt vann i hele utbredelsesområdet. Gyter om våren og gir da grunnlag for de fiskerier som foregår.

Fødevaner: Føden er i hovedsak plankton som finnes i de åpne vannmasser.

Nøkkeltall:

KVOTERÅD: Havforskningsinstituttet gir råd om å begrense totaluttaket til 400 tonn rogn

KVOTE 2012: 2 500 kg rå rogn per fartøy

SISTE ÅRS FANGST: 123 tonn rå rogn (410 tonn kjekser)

NORSK FANGSTVERDI: 18,8 mill. kroner

ANTALL DELTAKENDE BÅTER (2011): 173

Fakta om bestanden:

Rognkjeks og rognkallen fødes om sommeren fra en eggklump som kallen har voktet i to måneder. Eggklumpen er gytt av flere kjekser fra februar til mai. De inviteres til en passende gyteplass av hannen som vokter den. Når eggene befruktes blir de klebrige og festes til fjell eller steiner på bunnen.

De små kjeksene og kallene vokser opp i tareskogen og søker skjul ved å feste seg med sugeskiven på tareblad der vi kan se dem som små knopper. Når de er ett år gamle, og litt større enn en golfball, svømmer de ut i åpent hav. Her beiter de på plankton i 2–4 år før de vandrer tilbake til kysten for å gyte.

Arten finnes i hele det østlige Atlanterhavet, Nordsjøen, Østersjøen og Barentshavet. Den kan vandre store avstander ut i havet, og det er uvisst om det finnes flere adskilte bestander og hvor store disse er. I Norge regner vi at hovedbestanden er fisk som gyter i Nordland, Troms og Finnmark, men det gyter mye fisk også på resten av kysten.

Rognkjeks som rensefisk i lakseoppdrett.

I den senere tid er rognkjeks blitt brukt som luseplukker i lakseoppdrett, og det er yngel av oppdrettede rognkjeks som blir brukt. Som alle nye arter i oppdrett, vil også denne arten ha sitt sett av utfordringer som må løses, men arten viser lovende takter som rensefisk. I motsetning til leppefisk kan rognkjeks brukes i hele landet siden den tolererer godt lave temperaturer.